

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Præfinitiones prousque sint admittendæ. Membrum 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

utrumque est concedendum de eoderm, quo Deus ad actus naturales liberi arbitrii nō malos concurrat, nempe non esse efficacem ex se, sed, nihil illo impediēte, posse arbitrium, quando consentit, eodēque actus elicit, non consentire, neque eos actus elicere, ut sua innata libertas Dei concursu, & adiutorio ab arbitrio non auferatur, itēque quando actus elicit, posse maiori vel minori conatu in eos influere, intēsioreque proinde, aut remissiores pro sua libertate illos producere, ut Doctores omnes de actibus naturalibus liberi arbitrii consentunt: quare pereunt praefinitiones, quales auctores contrariae sententiae introducere conantur per concursum Dei ex se efficacem ad omnes actus liberi arbitrii non malos, imō periculosissime sunt in fide, vnaque cum illis perit ea certitudo diuinæ praescientiae circa contingentia futura pendencia ab arbitrio creato, quae solis praefinitionibus innitatur, recurrendūque necessariō est ad certitudinē scientiae mediae, quae Deus, altitudine sui intellectus, eminentissimaeque penetratione arbitrii creati, certō supra naturam obiecti cognouit, in quam partem, quantāque intentione se esset flexurum, ex hypothesi, quod illis auxiliis in tali rerum & circumstantiarum ordine adiuuaretur.

Hec ratio ad homines efficaciter, meo iudicio, ex definitionibus Concilij Tridentini citatis confirmatur: quoniam neque negant, nec negare possunt, Concilium ibi definire, arbitrium nostrum gratia praeuēiente motum, & excitatum, ita elicere posse aliquem consensum, quo gratiae illi consentiat, ut quando illum elicit, possit eundem non elicere, imō etiam possit dissentire tunc, si velit, sed dicitur, *consensum illum antecedere conversionem, ad quam necessarium affirmant auxilium aliud efficax gratia coadiuuantis, praeuēientis gratia superadditum, quo conversio poragatur.* Hinc verō ita conficio argumentum. D
Consensus ille prior est actus liberi arbitrii non malus, quandoquidem consentire ita gratiae praeuēienti malum non est, ergo datur actus liberi arbitrii non malus, ita sine concursu efficaci elicitus, ut quando elicitus fuit, potuerit non elici, imō potuerit elici contrarius dissentus: hunc ergo nō praecognouit Deus certō in sola praefinitione, quae illum concursu efficaci praefinierit, sed quia altitudine sui intellectus per scientiam mediam penetravit, in quam partem arbitrium se esset flexurum, ex hypothesi, quod gratia praeuēiente illud eo pacto praemouere, & excitare vellet, ac proinde falsō hi auctores affirmant, certitudinem totam diuinæ praescientiae, circa omnes vniuersim actus liberi arbitrii non malos, à sola eorum praefinitione per concursum efficacem, non verō à scientia aliqua media, prouenire. Et quoniam saepe hi auctores, dum defendere volunt, per reprobos stare, quominus conuertatur, & vitam aeternam assequantur, Deūve neminem ita deserere, quin semper paratus ex sua parte sit auxilium sufficiens illi conferre, per ipsūque peccatorem stare, quominus illud recipiat, atque ad alia his similia solent recurrere ad aliquid prauium ad auxilium efficacem, quod ab arbitrio creato indifferenter pendeat, ut sit aut non sit, memento ut tunc vigeas, quod illud sit aut non sit futurum, non pendere ex aliqua praefinitione, neque habere certitudinem, in quam partem per creatum arbitrium sit determinandum, nisi ex scientia Dei media. Simul etiam memineris, auctores, cum quibus disputamus, certitudinem totam omnium vniuersim actuum liberi arbitrii, qui mali non sint, reducere in certitudinem praefinitionum per concursum Dei ad eos

A omnes actus ex se efficacē, nihil omnino excipiendo. Attende ergo, num consentaneē ad hanc doctrinam semper loquantur, an potius, quando ita opus est ad alia defendenda, aliquid latenter excipiant.

MEMBRVM III.

Quo vsque praefinitiones sint admittende.

B Excluis autorum, cum quibus disputamus, praefinitionibus, explicandum est, quae Dei praefinitiones necessariae sunt, tum ut creata omnia existant, tum etiam, ut vniuersim diuinæ ipsius prouidentiae subdantur.

Vt verō id melius fiat, obseruandum est. Rerum creatarum quasdam esse, quarum proxima contingentiae radix est solum Dei arbitrium. Eiusmodi sunt, tum quae à solo Deo immediatē producantur, neque ab vlla alia contingentiae radice pendent, ut fuerunt omnia, quae in prima rerum constitutione à Deo producta sunt: tum etiam quae ex his rebus sola natura necessitate, sine vlla dependentia ab alia contingentiae radice vterius emanarunt.

Quae arbitriū solum diuinū radicem suae contingentiae habeant.

C Si de his omnibus futuris contingentibus, antequam in rerum natura existerent, sermo sit, conuenimus omnes, pēdere à sola praefinitione, quae Deus absoluta voluntate ex aeternitate statuit quaedam eorum immediatē producere, nec denegare suum necessarium concursum, ut caetera ex illis vterius deriuarentur. Conuenimus etiam, totam certitudinem scientiae, quae Deus antequam existerent futura illa nouit, à sola ea praefinitione pendere. Praeterea conuenimus, comparatione horum futurorum contingentium, duplicem tantum scientiam distinguendam esse in Deo, nempe liberā, quae post suam illam liberam praefinitionem futura ea absolutē cognouit, & merē naturalem, quae ante eam determinationem, & possibilia ea cognouit per suam omnipotentiam, & insuper cognouit ea esse futura ex hypothesi, quod producere quaedam ex eis vellet, & rebus ita productis vellet non denegare concursum necessarium, ut agerēt. Sanē nullus hanc scientiam ex hypothesi comparatione horum futurorum contingentium negare potest in Deo. Neque item potest negare esse merē naturalem: quoniam ex illa hypothesi necessarium est omnino, ut ea existant. In hoc tamen ab autoribus, cum quibus disputamus, dissentimus, quod concursum Dei generalem cum rebus, quas immediatē produxit, ut inde aliae deriuarentur, non censemus esse influxum Dei in causam, ut prius eo mota & applicata agat, sed cum causa immediatē in effectum, ut disputatione quinta, & sequentibus dictum est.

Ad ea qualis praefinitio necessaria.

F Operapretium autem erit, ut perspicuitatis gratia, medium quoddam genus rerum, inter praecedentes, & eas, de quibus mox dicemus, distinguamus. Nempe earum, quae immediatē quidem producuntur à Deo, etiam si ad quaedam ipsarum concurrant intellectus aut voluntas humana vel Angelica, non ut sunt potentiae liberae, sed ut natura necessitate operantur, attamen quoad subiectum, vel aliquid aliud, pendent, praeter Deum, à radice alia contingentiae. Eiusmodi sunt, suscitatio Lazari, collatio visus homini caeco nato, vocatio Pauli dum pergeret in Damascum, nō solum externa, sed etiam interna, per prauiam illuminationem & motū voluntatis, antequam Paulus vllum liberum assensum eliceret, & sunt similia alia in interni aliorum vocationibus ad fidem, aut poenitentiam. Licet enim existen

Medium genus, cuius radix est arbitrium diuinum, & simul pendent ab alia.

existencia Lazari in rerum natura, & cætera, quæ circa ipsum vsque ad instans, in quo à Christo suscitatus est, acciderunt, habuerint præter Deum, radices alias, quòd contingenter ita extiterint, idemque est de cæco nato, & Paulo vsque ad instans, in quo alter visum recepit, alter verò ad fidem & penitentiam vocatus est, nihilominus suscitatio Lazari, illuminatio cæci nati, & vocatio Pauli, illis aliis omnibus præsuppositis, non aliam radicem suæ existentia habuerunt, quàm liberam voluntatem Dei, à qua sola productæ sunt. Quocirca, si de eis præcisè loquamur, antequam existerent, præsuppositis illis aliis, idem dicendum est, quod de futuris cõtingentibus primo loco explicatis, videlicet, pendere à sola libera Dei præfinitione, qua ex æternitate statuit eo pacto illas efficere in tempore. Certitudinem quoque scientia, qua illo ex capite futuras eas absolute nouit, similiter dicendum est pendere ex eadem præfinitione: secus autem quatenus ad eam existentiam prærequiruntur illa alia, quæ in multis à creato arbitrio pendebant: ex hoc namque capite idem de certitudine scientia, qua Deus absolute eas futuras cognouit, dicendum est, quod de certitudine scientia rerum tertij generis statim subiungimus.

Res quarum
contingentia
radix proxima
est arbitrium
creatum.

Tertium ergo genus est earum rerum, quarum proxima contingentia radix est liberum arbitrium creatum, siue proximè siue remotè ab eo pendeant quoad existentiam. Quia verò, explicatis præfinitionibus diuinis ad actiones humanas nostri arbitrij in statu natura lapsæ, facillè intelligitur, tum quæ necessaria fuerint ad actiones Angelorum & hominum in statu innocentia, quorum libertas maior erat, quàm nostra: tum etiam quousque à præfinitionibus diuinis pendeant ea, quæ ab arbitrio creato mediatè pendent, solum dicemus de diuinis præfinitionibus ad nostras actiones humanas.

Et in appendice, in responsione ad secundam obiectionem dicebamus, quod ad præfens institutum attinet, triplex genus actionum humanarum distinguere possumus. Primum, indifferentiũ, aut quæ etiam bonæ sunt moraliter, tam modicam tamen continent difficultatem, vt cum concursu Dei generali effici possint. Secundum, earum, quæ supernaturalis sunt, aut tantam continent difficultatem, vt particulari indigeant Dei auxilio. Tertium, earum, quæ peccaminosæ sunt. Omnium autem adhibuimus ibi exempla, in actu locutionis à libero arbitrio imperato, quæ & nunc persequemur.

Ponendum autem est, in quacumque præfinitionum diuinarum opinione, negari nõ posse, ante ad eò ante omnem præfinitionem præcessisse ex parte diuini intellectus scientiam minimè liberam, qua cognouit, non solum omnia, quæ sua omnipotentia, tam per seipsum immediatè, quàm interuentu causarum secundarum esse poterant, sed etiam quæ futura essent, per quodcumque arbitriũ creatum, & vniuersum per quodcumque aliud agens, ex quacumque hypothesi, datæ quacumque sua præfinitione. Licet enim cõtrouerha esse possit, vtrum hæc scientia ex hypothesi præfinitionum, comparatione omnium obiectorum sit merè naturalis Deo, vt de ea, quando est rerum creatarum primi generis supra dicebamus, an verò non, sed comparatione earum rerum, quæ ab arbitrio creato mediatè vel immediatè pendent, rationem habeat in Deo scientia mediæ, quæ potuerit non esse, si arbitrium pro sua libertate ex eadem hypothesi esset facturum oppositum, nullus tamen negare eam potest in Deo.

A Quin potius autores, cū quibus disputamus, aliter videntur esse illam merè naturalem comparatione omnium rerum, quarum constituunt præfinitiones in Deo: quandoquidem dicunt, præfinitionem ac concursum Dei determinare arbitriũ ad eas res, neque arbitrium in sensu cõposito posse oppositũ. Imò hæc videtur esse scientia quæ circa futura contingentia conditionata in Deo constituunt, iuxta ea quæ memb. i. ex eorũ mente dicta sunt. Quid autem censeant circa actus peccatorum quorum comparatione negant in Deo præfinitiones, non explicant apertè, duobus verò membris præcedentibus coniecturis exposuimus, quid sentire videantur.

B Hoc ita constituto, ad actiones humanas primi generis, qualis est locutio indifferens Petri futura eras, aut eadem iam moraliter bona ex relatione ad honestam recreationè iuxta eutrapeliæ virtutem ac urbanitatis, necessarium est præcedat ex æternitate sequentes Dei præfinitiones. Nempe, voluntas creandi totum ordinem rerum vsque ad Petrum, concurrenti quæ cum singulis causis secundis, tam liberis, quàm naturalibus, quæ à principio mundi in ea ferre fuerunt vsque ad Petri productionem, voluntas creandi animam Petri, eamque infundendi in corpus, cõcurrenti quæ simul cum causis omnibus quæ ad Petri generationem immediatè concurrunt, atque ad eò voluntas conferendi Petro, partim per se immediatè, partim verò interuentu causarum secundarum, liberum arbitrium, reliquæque potentias, tum ad loquendum, tum ad alia necessarias, voluntas item concurrendi ad ea omnia, quæ necessaria erant, quousque Petrus ad instans locutionis esset deuenturus, cum circumstantiis omnibus tunc presentibus: denique voluntas non denegandi illi suum concursum generalem ad ita loquendum, si pro sua libertate loqui veller, semper eo illi assistendo, vt si loqui, aut aliam operationem exercere veller, illum eo pacto adiunaret, atque ad eò voluntas cõferendi illi eum concursum, quia videbat illum pro sua libertate locuturum. Nostra tamen sententia, hic concursus non est motus Dei in arbitriũ, quo illud moueat, applicet, & determinet, vel ad eam numero locutionem, vel etiam ad loquendum, sed est influxus cum arbitrio, pendens vt sit, ab influxu & cooperatione ipsius arbitrij, eo modo quo in concordia disput. 38. ad hunc articulum explicatum est, influxum & cooperationem habitus cum potentia ad actum pendere à cooperatione potentia, in re tamen proposita, sicut is concursus generalis pendet, vt sit ab influxu & cooperatione arbitrij, ita vicissim influxus arbitrij pendet, vt sit, ab eo generali concursu, vt vtrumque à disput. 5. fusè explicatum est: itemque generalis concursus indifferens est ex se, vt sequatur volitio, aut nolitio locutionis, aut aliquis alius arbitrij actus, ab arbitrioque ipso tamquàm à particulari causa is generalis concursus determinatur ad speciem actus. Ecce à quibus Dei præfinitionibus pendeat locutio illa indifferens, aut moraliter bona Petri eras futura. Quibus sanè præfinitionibus, cõcurrenti quæ Dei generali nihil impediens, liber manet Petrus, integrumque illi in eo instanti constituto est, velle loqui, aut non loqui, vel velle eo pacto studiosè loqui, aut arbitrio suo, concursuque generali, & cæteris Dei donis abutendo, ad malum finem peruersè loqui, vel ad quippiam aliud longè diuersum agendum seipsum applicare, nisi arbitrij libertatem à Petro, bonitatem moralem ab eo opere, & meritum, si in gratia sit factum, cum aperto in fide errore negare velimus.

C Quia tamen studiosa ea locutio cõtinetur in fine, ad

D

E

F

Præfinitio
qualis necessaria
ad actiones
indifferentes
& bonas
facilis.

ad quem Deus liberum arbitriū, concursum generale, & cetera memorata dona Petro conferre praefiniuit, sanè, prauidens Deus pro libertate Petri illam futuram ex hypothesi, quòd ea omnia praefinire vellet ea ipsa praefinitione, atque adeò prouidentia sua circa eum effectum, quæ per eam praefinitionem completur, itémque donis ipsi illam in particulari intendit, beneplacitque voluntate esse voluit, dependenter semper à libera Petri cooperatione, quam futuram prauidebat. Porrò Deum praedicto modo suis praefinitionibus, & prouidentia intendere, ac velle omnia nostra opera in particulari, etiam si supernaturalia sint, imò & omnem effectum causarum secundarum non malum, appellant Patres Deum ea praedestinare ac praefinire. Sic Leo 9. epistol. decret. ad Petrus Antiochenum. *Credo, inquit, Deum praedestinasse solum bona: praefinisse verò bona, malaque.* Et Augustinus de articulis sibi falsò impostis, artic. 10. *Detestanda, inquit, & abominanda opinio est, quæ Deum cuiusquam male voluntatis, aut male actionis credit autorem, cuius praedestinatio nusquam extra bonitatem, nusquam extra iustitiam est: uniuersa enim via domini misericordia & veritas. Adulteria enim matronarum, & corruptelas virginum non instituere nouit sancta diuinitas, sed damnare: nec disponere, sed punire. Non ergo casus uentium, nec malignitatem iniquorum, nec cupiditates peccantium praedestinatio Dei aut excitauit, aut suscit, aut impulsit: sed plane praedestinauit iudicium suum, quo unicuique retribuitur ut prout gessit, sine bonum sine malum.*

Præfinitio qua intelligitur naturalis, ut diffinitio actus boni.

Quod ad actiones humanas secundi generis attinet, adhibeam exemplum in supernaturali ac difficillima, nempe in confessione fidei in tormentis usque ad finem vitæ, quæ martyrem efficit, ponamusque eam elici ab infideli, qui per eam iustificetur. Sanè ad eiusmodi actionem non solum necessariae sunt omnes Dei praefinitiones, de quibus ad praecedentem actionem, indifferentem, aut moraliter bonam dictum est, sed etiam requiritur praefinitio uocandi, adiuuandi, & confortandi illum tunc egregijs gratiæ praecipientis & cooperantis auxilijs, sine quibus arbitrium hominis illius id praestare non potest. He tamen & praecedentes praefinitiones, atque auxilia, integrum illi relinquunt instanti, in quo conuertitur, non solum non conuerti, sed etiam à fide dissentire, eamque negare, & postea, dum tormenta usque ad finem vitæ perseuerant, succumbere, si denique negare. Nec dubitamus, iuxta ea, quæ membro praecedente, ac alibi dicta sunt, hoc esse de fide: alioquin talis conuersio ad fidem, & perseuerantia in confessione meritoria nõ essent, imò neque essent actus bonus moralis: eò quòd sine libertate, vel contrarietatis, vel contradictionis ad oppositum, nec meritum, nec moralis bonitas in illo actu esse possunt. Quia verò Deus, prauidens pro libertate hominis illius futuram eam confessionem & perseuerantiam usque ad finem vitæ ex hypothesi, quòd praefinire vellet eo pacto illum adiuuare: sanè praefinitione ipsa, ordinè suæ prouidentiae, quæ per eam praefinitionem comparatione illius effectus completur, auxilijsque ipsi intendit in particulari, ut esset ea confessio, & perseuerantia, beneplacitque voluntate ipsam voluit, complacendo quòd eo pacto simul exclusi donis, & libera arbitrij voluntate esset futura, eaque ratione praedestinasse, & praefinisse illam dicitur, ut supra circa actionem bonam moraliter dictum est. Quod de eiusmodi supernaturali ac difficillima nostri arbitrij operatione dictum est, intelligendum est de cæteris, ad quas particulare Dei au-

Molina in D. Thom.

auxilium requiritur: praefinitio namque conferendi tale auxilium nequaquam libertatem ab arbitrio aufert, non eliciendi eam actionem, aut etiam ab illa dissentendi, ut Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 5. & cano. 4. definit.

Denique quod attinet ad peccaminosas actiones humanas, de quarum numero fuit trina Petri negatio, rectè autores, eum quibus disputamus, affirmant, eas non fuisse praefinitas à Deo. Eius tamen rei non ea est reddenda ratio, quam ipsi reddunt, nempe, quia Deus non applicat, & determinat arbitrium ad eas actiones concursu efficaci, quasi ad bonas efficaci concursu illud determinet: sed quia, dum Deus arbitrium, suumque concursum generalem & cetera ad eas eliciendas necessariae conferre peccatori statuit, non eas intendit, sed ad longè diuersum finem ea omnia conferre decreuit: peccator verò ipse est, qui sua libertate illis omnibus ad eas exercendas abutitur. Licet autem dicendum non sit, Deum praedestinasse aut praefinuisse actiones malas, affirmandum tamen est, necessariae fuisse aliquas Dei praefinitiones, ut illa per creatum arbitrium in rerum natura esse possent. Quare, si de trina Petri negatione sit sermo, necessariae fuerunt praefinitiones omnes, quas supra diximus necessariae esse ad actionem indifferentem in illo eodem instanti eliciendam, in quo Christu negauit, sub quibus cõprehendo praefinitionem non denegandi, seu conferendi illi suum concursum generalem. Præterea necessaria fuit praefinitio permitendi illi ad optimum finem, quem Deus ipse, ea permissione intendebat, actionem illam malam, quam sub illis circumstantijs pro libertate arbitrij Petri futuram prauidebat, hoc est, non variandi circumstantias, conferendive illi alia subsidia, eum quibus pro eadem arbitrij libertate in eam negationem non incideret.

Præfinitio qualis ad peccaminosas actiones necessaria.

Ecce explicauimus omnes praefinitiones necessariae ad omnia vniuersum futura contingentia positua. Nunc paucis accipe radicem totam discriminis inter nos & autores eum quibus disputamus. Illi censent praefinitiones Dei aternas, & concursus, quibus per eas statuit concurrere in tempore eum quocumque arbitrio creato ad omnem actum non malum, ita determinare arbitrium ad eum actum, ut integrum illi non maneat eum non elicere, quia censent omnem talem concursum esse ex se efficacem, neque efficaciam illius ab arbitrio vlllo pacto pendere. Vnde consequenter censent, certitudinem totam praescientiae Dei, qua eos omnes actus futuros absolute cognouit, pendere à solis praefinitionibus, ex quibus non solum infallibiliter, sed etiam inuitabiliter per arbitrium creatum actus illi eliciuntur. Inde etiam consequenter negant, admittendam esse vllam mediam scientiam in Deo comparatione eorundem actuum ut verè iuxta ea fundamenta est neganda: quia scientia, qua à Deo ante liberum suæ voluntatis actum futuri praecognoscitur ex hypothesi earum praefinitionum, esset omnino naturalis in Deo, ut supra dictum est. Atque ea ratione scientiam, qua Deus futura contingentia conditionata agnouit, ut quòd futura fuisset poenitentia Tyriorum, & Sidoniorum ex hypothesi, quòd apud illos factæ fuissent virtutes, quæ Corozain & Bethsaida factæ sunt, merè naturalem esse voluit in praefinitione, quæ tunc fuisset. Nos verò censentes errorem esse in fide tales constituisse Dei praefinitiones & concursus, qui integrum non relinquunt arbitrio in instanti, in quo elicit actum non malum, illum non elicere, imò & dissentire, si velit, consequenter dicimus, certitudinem totam

Discriminatio inter nos & autores contra sententiam.

Certitudo scientia diuina circa futura contingentia vnde pronemiat.

diuinæ scientiæ, qua actus, tam bonos quam malos, arbitrij creati absolute futuros esse prænoscit, non prouenire ex solis præfinitionibus conferendi auxilia & concursus: quoniam eis nihil impediens, potest arbitrium flectere se in partem contrariam, sed prouenire ex scientiæ mediâ, qua ante omnem actum suæ voluntatis cognouit, in quam partem arbitrium pro sua libertate se esset flexurum ex hypothesi, quod ea auxilia & concursus uellet illi conferre, sciturus contrarium si in partem contrariam pro eadem libertate arbitrium se esset flexurum: per eamque scientiam dicimus Deum certò cognoscere futura omnia, quæ autores contrariæ sententiæ conditionata appellant. Certitudinem verò scientiæ illius mediæ prouenire dicimus ex altitudine, illimitatâque perfectione intellectus diuini, qua certò cognoscit, quod in se est incertum, idque eminentissimâ comprehensione in diuina sua essentia cuiuscumque arbitrij, quod sua omnipotentia creare potest.

Sciëntia mediâ est ex hypothesi, quod hoc uel illo modo uellet Deus præfinitur & prouidere.

Illud postremò obserua, scientiam mediâ esse quidem in Deo ante omnem actum liberum suæ voluntatis, esseque omnium uniuersum effectuum, non solum, qui re ipsa futuri sunt per arbitria, quæ statuit creare in eo ordine rerum & circumstantiarum, quem condere decreuit, sed etiam qui futuri essent, tum per hæc ipsa arbitria, tum etiam per infinita alia, quæ creare potuit, uariata quacumque circumstantia in rerum ordine quem condere decreuit, datoque quocumque alio ex infinitis infinitis, quos potuit creare: attamen ita eam mediâ scientiam esse omnium horum effectuum, ut nullius sit, nisi ex hypothesi præfinitionis diuinæ voluntatis, quod hunc vel illum ordinem uelit condere, atque hoc vel illo modo ex ipso ordine, mediâque & circumstantiis illius uelit prouidere & adiuuare: cum autem per talem præfinitionem ratio diuinæ prouidentia per comparationem ad unumquemque eorum effectuum compleatur, consequens profectò est, ut nihil Deus per scientiam mediâ ante actum suæ voluntatis præuiderit, nisi ex hypothesi, & sub conditione, quod hoc, vel illo modo, uellet prouidere per comparationem ad eundem effectum. Non ergo eiusmodi scientia mediâ tollit, aut impedit diuinam prouidentiam, quin potius est lumen & notitia prærequisita in Deo ex parte sui intellectus ad perfectissimam atque exactissimam prouidentiam: quoniam per eam scientiam ac notitiam, antequam quicquâ statuat per uoluntatē, atque adeò antequam quicquam circa arbitrium creatum accommodatè ad liberam eiusdem arbitrij naturam prouideat, præuiderit quid per illud futurum sit, non absolute, sed ex hypothesi & conditione, quod hoc vel illo modo uelit illi prouidere. Sicut ergo in illo priori, antequam Deus quicquam præfinitur & statuat per suam uoluntatem, non datur in Deo completa ratio prouidentia, neque circa arbitrium creatum, neque circa aliquid aliud, eò quod desit adhuc id, quod ex parte suæ uoluntatis ad rationem prouidentia requiritur: sic etiam nihil tunc cognoscitur absolute ac simpliciter futurum, sed solum sub conditione, si Deus hoc vel illo modo uelit definire ac prouidere circa res.

Discrimen inter nos & eosdem autores circa diuinâ prouidentiam.

Nunc accipe discrimen inter nos, & autores, cum quibus disputamus, circa diuinam prouidentiam earum rerum, quæ ab arbitrio creato immediatè pendent. Illi rectè quidem censent, Deum habere prouidentiam circa omnes actus in singulari liberi arbitrij creati non malos, eosque intendere, esseque effectus eiusdem prouidentia: attamen arbitrantur ea

ratione eos intendere, esseque per suam prouidentiam illorum causam, quia & ex æternitate statuit ad eos mouere & determinare arbitrium creatum auxilio seu concursu ex se efficaci, & in tempore eodem ipso efficaci, concursu illud re ipsa mouet, ita ut in potestate arbitrij sub ea præfinitione & concursu constituti situm non relinquat non eos exercere. Vnde consequenter asserunt, eos ex solo ordine diuinæ prouidentia esse certos, & infallibiles.

Nos uerò non dubitantes talem præfinitionis, concursusque ex se efficaciis modum, arbitrij ad eosdem actus tollere libertatem, ac prouidendo errore continere in fide, in primis dicimus: Deum per suam sapientiam prouidere unicuique rei accommodatè ad illius naturam, eaq; de causa rebus liberis prouidere ad effectus liberos, siue illi naturales sint, siue supernaturales, seruata semper arbitrij libertate, hoc est, integrum illis relinquendo in instanti, in quo eos producant, nihil impediens circumstantiis omnibus tunc existentibus, eosdem non producere, quin si ita uelint, producere contrarios, ut ea ratione domini sint suarum actionum, uirtutisque ac uitij, laudis ac uituperij, præmij ac supplicij sint capaces.

Deinde dicimus, ea ratione eos actus intendere, illosque in particulari esse effectus suæ prouidentia, quia causæ omnes, à quibus in singulari producantur, & à quibus Deus per scientiam suam mediâ producendos præuidebat ex hypothesi, quod eo pacto disponere hoc uniuersum, in eòve eo pacto prouidere uellet, mediâ profectò & effectus sunt suæ prouidentia, ad eos & alios similes actus producos per eandem suam æternam præfinitionem ac prouidentiam collata: inter eas tamen causas & mediâ, sanè arbitrium ipsum comprehenditur, ac computatur, à Deo per eandem suam prouidentiam homini aut Angelo ad eosdem actus collatum, cum facultate quidem ad illos non producendum, ceterum præexistente in Deo scientia, qua uidebat, ex hypothesi, quod illud in eo ordine rerum & auxiliorum atque circumstantiarum collocare uellet, fore illos producantur. Quia ergo inter ea mediâ, quibus Deus sua prouidentia illos intendit, reque ipsa, quando fiunt, est illorum causa in particulari, computatur creatum arbitrium, in cuius potestate situm est eos re ipsa, si ita uelit, non producere: consequens profectò est, ut ex solis mediâ diuinæ prouidentia certi, atque infallibiles non sint, si scientiam mediâ secludas, qua Deus altitudine sui intellectus supra obiecti naturam futuros illos pro arbitrij libertate ex eisdem mediâ ordinèque suæ prouidentia præuiderit.

Tertiò dicimus, quoniam (ut hæcenus est explicatum) iidem actus simul pendent, tum ab arbitrij libertate, tum etiam à Deo æterna sua præfinitione seu prouidentia conferre uolente tam arbitrium, quam cetera omnia mediâ ad hos necessaria, aut etiâ coadiuuantia: consequens profectò est, ut, præuidente Deo per scientiam mediâ futuros illos pro libertate arbitrij ex hypothesi, quod eo modo præfinitur, ac prouidere ad illos producendos uellet, eo ipso quod posterius nostro intelligendi modo cum fundamento in re ita præfinitur ac prouidit, uoluerit absoluta uoluntate eos esse, quales futuros præuidebat, complacendo ut essent dependentes, tum ab ipsa sua præfinitione ac prouidentia, tum etiam ab arbitrij libertate, tamquam à duabus causis ita ad illorum existentiam necessariis, ut si earum altera pro sua libertate deficeret, tales actus non essent.

Quartò dicimus, quoniam non solum nostri actus boni pendent modo explicato à nostro arbitrio, sed etiam mali ab eadem pendent arbitrij libertate:

Prouides Deus accommodatè ad naturâ cuiusque rei, rebusque prouidens liberis seruata ipsarum libertate.

Actus non malos arbitrij intendit Deus, siue que in particulari obiecti naturam suos prouidentia.

libertate: sed Deus verò neque ad naturalia, neque ad supernaturalia singulis hominibus & Angelis eodem modo, atque aequaliter providet, sed dona suae misericordiae distribuere statuit prout vult, nemini interim deficiendo in necessariis, sanè ad perfectissimam Dei providentiam (vt precedente dispensatione dicebamus) necessaria erat scientia media per quam, prouidens quae per cuiusque creaturæ arbitrium ex quacunque hypothese, & in quocumque rerum euentu essent futura, salua illarum libertate, posset ex aeternitate, atque absque vlla in seipso temporis decursu vicissitudinis obumbratione ex iis, quas create decerneret, praedestinare, quas vellet, & omnibus ad singulos euentus iuxta suam sapientiam ac beneplacitum suae voluntatis prouidere, statuendo variis modis & auxiliis earum aetius peruenire, eas diuersimodè exercere, defecus, & peccata eorum permittere & tolerare, ad fidem & penitentiam ipsas vocare, vocatas iam & iustificatas in bono promouere, & pleraque alia circa illas exercere.

Quo pacto omnia in singulari ratione mala diuina subdantur prouidentia.

Vltimò dicimus, quia bona omnia, siue per causas naturae necessitate agentes, siue per liberas fiant, ita pendent à diuina praefinitione (quali à nobis supra explicata fuit) ac prouidentia, vt in particulari per illam à Deo intenduntur: actus autem mali arbitrii creati eatenus etiam diuinæ praefinitioni, ac prouidentiae subduntur, quatenus causae, vnde emanant, concursusque Dei generalis ad eos eliciendos necessarius, per diuinam praefinitionem, ac prouidentiam conferuntur, licet non eo fine, vt illi ex eis emanent, sed vt alij longè diuersi fierent rebùsque arbitrio praeditis sua innata liberas in eorum maximum bonum seruariet, & insuper subduntur eidem diuinæ praefinitioni & prouidentiae, quatenus esse nequeunt in particulari, nisi Deo per suam prouidentiam in maius aliquod bonum eisdem in particulari permittente, consequens profectò est, vt omniavnoe sim diuinæ prouidentiae ac voluntati subdantur in particulari, quaedam eorum intendenti in particulari, & cetera permittenti in particulari. Quo fit, vt neque folii de arbore pendens moueatur, neque ex passetibus duobus, qui asse vaneunt, vnus cadat super terram, neque quicquam aliud omnino fiat sine voluptate ac prouidentia Dei circa id in particulari, vel intendente, vel permittente illud in particulari: id quod fortissimum solatium est iustis, qui in Deo suam spem totam collocant, atque sub umbra alarum prouidentiae ipsius suauiter requiescunt, oprantes vt tam in prosperis, quam in aduersis, diuina semper circa ipsos voluntas impleatur.

Ex dictis facile intelliges, quam falsò mihi saepe imponatur me constituere solùm prouidentiam in confuso, & non in particulari, circa ea quae ab arbitrio creato pendent, ex eo, quòd constituantur in Deo media scientiam, qua Deus prouidit quid arbitrium creatum esset facturum ex hypothese, quòd in hoc vel illo ordine rerum & circumstantiarum, atque auxiliò collocaretur. Neque, qui id mihi imponunt, attendunt, in ipsa te libero arbitrio praedita, & in ordine rerum, ac circumstantiarum, & auxiliò contineri media omnia diuinæ prouidentiae, per quae in particulari intendit bona omnia, quae pro libertate talis creati arbitrii prouidet futura. Quia tamen sollicitus non sum, quid quis de me referat, eò quòd facile legenti nostram Concordiam constare potest, quid ipse dixerim, multa, quae tamquam mea falsò referantur, consultò praetermittito. Multis etiam aliis superuacaneum duco satisfacere.

Molina in D. Thom.

MEMBRUM I V.

Quaedam obiectiones diluuntur.

Autores contrariae sententiae primò in hunc modum argumentantur.

Si Deus nihil omnino creare decreuisset, solium esset in Deo scientia naturalis, quae seipsum comprehenderet, & in seipso omnia possibilis, tam naturalia, quam libera: sed ex decreto creandi res solium est in Deo scientia libera, quae cognoscit, quae ex illo libero decreto sunt futura: ergo in Deo non est tertium illud aliud genus scientiae mediae.

Argumentum primum.

B Confirmatur, quoniam vel scientia Dei consideratur comparatione possibilium, antequam determinentur ad esse per actum diuinae voluntatis, atque hoc pacto spectata est naturalis in Deo, vel consideratur comparatione rerum, quae post determinationem liberam voluntatis diuinae erunt in aliqua temporum differentia, & tunc est scientia libera: ergo non datur tertium genus scientiae in Deo.

Confirmatur.

C Ad Argumentum neganda est maior: vltima scientia enim merè naturalem, qua illa omnia cognoscuntur in ratione, siue merè possibilem, esset etiã scientia media, qua Deus cuiuscumque contradictionis futurorum costringentium, quae ab arbitrio creato pendent, cognosceret, quae pars esset futura, nò simpliciter, sed ex hypothese, quòd hunc vel illum ordinem rerum vellet condere, sciturus contradictoriam, si ex eadem hypothese dependenter ab arbitrio creata contradictoria esset futura, vt haecenas ostensum est. Aduersarijque ipsi idem tenentur confiteri circa peccata, quae, data ea hypothese, futura essent per arbitrium creatum, nisi vel asserere velint Deum ignorare, quae peccata, data ea hypothese, essent futura, vel dicere velint, arbitrium, data ea hypothese, naturae necessitate ea peccata esse commissurum, quod membro secundo late impugnatum est. Obferua, esto Deus nihil constituisset creare, futuram in eo scientiam liberam, qua cognosceret nihil eorum esse futurum, quae creare poterat: quemadmodum enim liberè non constituisset creare, ita liberè sciret nihil eorum, quae constituere poterat create, & non constituit, esse futurum. Aduersarij tamen loquuntur de scientia libera rerum posituarum.

Responsio ad argum.

D Ad confirmationem dicendum est, dari tertiam considerationem diuinæ scientiae nempe comparatione eorum, quae futura sunt, non simpliciter, sed ex hypothese, quòd Deus ipse hunc vel illum ordinem rerum creare vellet: futurum namque sic ex hypothese, medium quoddam est inter merè possibile, & futurum simpliciter, vt membro primo explicatum est. Scientia verò Dei hoc modo spectata comparatione eorum, quae dependenter ab arbitrio creato ex ea hypothese essent futura, est scientia media: quoniam licet non sit libera in Deo, sciuisset tamen Deus contradictorium, si, vt ex eadem hypothese esse poterat, esset futurum.

Ad confirmationem.

E Secundò argumentatur, si praefinitio Dei conferendi concursus ex se efficacem ad actum boni voluntatis, concursusque ipse ex se efficax non essent constituendi: idcirco esset, quia determinando efficaciter voluntatem ad vnum, tollerent libertatem voluntatis ad oppositum, ac proinde voluntas non eliceret eum actum liberè, sed necessario, quo dato, periret bonitas moralis ac meritum illius actus: sed ex eo, quòd voluntas, quando operatur, determinata sit ad vnum, non sequitur non operari liberè: ergo irrationabiliter illa de causa negantur praefinitio diuina conferendi concursus ex se efficacem, concursusque ipse ex se efficax. Minor probatur, quia etiam in eorum opinione, qui eiusmodi praefinitiones & concursus efficaces non

Arg. secund.